



Сигурно и истинско детство за уязвимите български деца!

Основни факти за приемната грижа

1. Какви са видовете приемна грижа?

- *Краткосрочно настаняване* – до една година.
- *Дългосрочно настаняване* – в случаите, когато опитите да бъде предоставена сигурна семейна среда (реинтеграция или осиновяване) са неуспешни. Дългосрочното настаняване не изключва детето от Регистъра за осиновяване и не прекратява работата по връщането на детето при родното му семейство.
- *Спешно настаняване* – в рамките на 24 часа, при висок риск за децата (бедствена ситуация, жертви на насилие, трафик на хора, новородени или с предприета мярка „Полицейска закрила“).
- *Заместваща приемна грижа* – за кратък период от време: за подкрепа на близки и роднини; при заболяване на член на приемното семейство; на родители, които полагат грижи за дете с увреждане, за да не го изоставят.

2. Колко са приемните семейства в България?¹

Към края на м. ноември 2017 г. приемните семейства в страната са 2215, като най-много има в областите Варна (146), Велико Търново (138), Плевен и Шумен (по 134), Монтана (131), Хасково (123), Пазарджик (120). Най-малко приемни семейства има в София-област (21), Силистра (23), Кърджали (30), Ловеч (42), Бургас (45), Кюстендил (52) и София-град (55).

3. Каква част от приемните семейства са професионални?²

Професионалните приемни родители са 2206, а доброволните са 9 (по едно в Благоевград, Бургас и Варна, две в Габрово, едно в Пазарджик, две в София-град и едно в Ямбол). Няма настанени деца в пет доброволни и в 499 професионални приемни семейства. Най-много незаети приемни семейства има в Стара Загора (41% от утвърдените приемни семейства за областта) и в Търговище (40,8%).

4. Кой и как може да стане приемен родител?³

Всеки желаещ да стане приемен родител, трябва да докаже, че: е физически и психически здрав, не е осъждан, не е поставен под запрещение, срещу него няма наказателно производство за умишлено престъпление от общ характер, не е лишен от родителски права или не е с ограничени родителски права.

Кандидатите за приемни родители трябва да докажат, че всички членове на семейството са подходящи за приемна грижа, да докажат своята мотивация и нагласите им към приемната грижа.

При оценката на приемните родители се изследват местоживеенето и наличието на подкрепяща социална мрежа (приятели, роднини, близки), транспортните връзки, битовите условия и др.

¹ По данни на Агенцията за социално подпомагане, проект “Приеми ме 2015”

² По данни на Агенцията за социално подпомагане, проект “Приеми ме 2015”

³ Съгласно Методиката за предоставяне на услугата “приемна грижа”, АСП



Приемната грижа спасява детството и създава личности

Адрес: 1453, гр. София, бул. Витоша 58, ет. 4 | тел.: 0879 279 281
e-mail: www.napg.eu | www.napg.eu | www.facebook.com/napg.eu

При проучването внимателно се анализира личната и семейна история на кандидатите, тяхното минало, родителските възможности, опитът им с деца, разбирането им за възпитанието на децата, справянето с кризи и сложни ситуации, отношението към възрастта, пола и етническия произход на децата.

Изследва се и финансовото състояние на семейството, както и рисковете за неуспеха на приемната грижа (злоупотреба с алкохол и цигари, недостатъчно лично пространство, липса на време за детето, продължително заболяване, минали прояви на малтретиране на деца, наличие на осиновени деца и др.).

Оценката продължава близо 4 месеца, в които задължително се провеждат поне 4 срещи, две от които – в дома на кандидатите. Изискват се препоръки.

След одобрение следва процес на обучение, по време на който също се прави оценка и на база оценката и обучението се изготвя доклад, който се представя пред комисия по приемна грижа.

5. Какво получава за труда си приемният родител?

Професионалният приемен родител получава възнаграждение по граждански договор за извършване на услуга, поради липсата на нормативно основание за трудов договор, който да отразява 24-часова заетост, работа от дома и, като цяло, спецификата на приемната грижа.

Некоректно е механичното умножение на възнаграждението по броя на приемните деца, тъй като:

- За отглеждането на едно дете **брутното** възнаграждение е 690 лв., а след облагане – **нето 548,50 лв., т.е. по 0,80 лв. на час.**
- За две деца приемният родител получава 160% от минималната работна заплата (МРЗ), която през 2017 г. е 460 лв., т.е. 736 лв. бруто или 623,48 лв. нето.
- За три или повече деца възнаграждението е в размер на 170% от МРЗ, т.е. 782 лв. бруто или 662,44 лв. нето.

6. Какво НЕ получава за труда си приемният родител?

Приемният родител не получава социална сигурност, вкл.:

- Няма право на отпуск, работи в режим 24 часа/7 дни/365 дни. Ако на приемното семейство се наложи да пътува и няма разрешение от родното семейство (особено в чужбина), детето се извежда от приемното семейство, настанява се в друго приемно семейство и родителят не получава възнаграждение за времето на отсъствието (т.е. прилага се заместваща приемна грижа);
- Няма право на обезщетения за болнични и майчинство;
- Няма право на обезщетение при трудова злополука;
- Няма право на обезщетение за безработица, вкл. на регистрация в бюрото по труда;
- След извеждане на детето до настаняване на друго практически нямат доход;
- Няма право да тегли кредити от банка или да купува стоки на изплащане;
- За своя сметка покрива разходите в процеса на „напасване“ при взимане на дете от друго населено място (най-малко пет пътувания);

7. Каква месечната издръжка получават приемните деца (по проект „Приеми ме“⁴)?

- За бебета и деца до 3-годишна възраст месечната издръжка е 260 лв.
- За деца от 3 до 14 години – 227 лв.
- За деца над 14 години – 257 лв.

С тази сума се покриват разходи за храна, лекарства, учебници, дрехи, джобни и пр.

⁴ Размерът на издръжката на децата, регламентиран в националното законодателство, е по-нисък. Над 90% от приемните родители са наети по проекта „Приеми ме“, с европейско финансиране до 2020 г. Проектът въвежда областен модел на приемна грижа, според който приемните родители получават подкрепа от Областния екип по приемна грижа.

Полагат се и детските надбавки за детето (както за всички останали българчета!) в размер на 37 лв., а ако детето е с увреждане – 78 лв.

8. По какви причини приемен родител се заличава от регистъра на приемните родители?

Заличаването от регистъра на приемните родители става при:

- Отказ на приемния родител да продължи да бъде приемен родител;
- Тежко заболяване и невъзможност да се грижи за детето;
- Преместване в друга област в страната или чужбина;
- Осиновяване на детето и отказ да продължи като приемен родител;
- Доказано виновно поведение - насилие и/или злоупотреба с децата и др.

9. Колко са случаите на тормозени приемни деца?

Тиражираната в медиите статистика за **442 деца, изведени от приемни семейства**⁵ „заради лоша грижа“, е меко казано, некоректна, тъй като е **механичен сбор** от данни за заличени от регистъра приемни родители и, съответно – изведените от техните семейства деца.

Не се води детайлна статистика на причините за заличаване от регистъра, поради което е невъзможно да се направи такъв разрез. Децата, изведени от приемни семейства, е напълно възможно да са осиновени, върнати в родните семейства или настанени в други приемни семейства. А заличените приемни родители може да са се отказали сами, да са починали, да са се разболели трайно или да са извън страната или населеното място.

Важно е да се знае, че при съмнение за насилие над дете (без значение дали в приемно, или родно семейство), **се пристъпва към незабавното му извеждане от семейството**. Важно е да се отбележи, че всеки месец социален работник от Отдела за закрила на детето, който отговаря за детето, прави посещение на приемното семейство и детето, а социалните работници от екипа по приемна грижа (към общината) правят ежемесечни посещения за оценка на настаняването и подкрепа на приемния родител, като отразяват развитието на детето ежемесечно в информационна карта. Специалистите от ОЗД провеждат разговори и с децата.

10. Какви са правата на родните семейства, докато детето е в приемна грижа?

Биологичното семейство на детето е пълноправен партньор на приемната грижа и неговото мнение се взима под внимание при всички решения, взимани за детето. При настаняването в приемна грижа не се отнемат правата на родното семейство и се правят всички опити детето да се върне в него, когато това не е опасно за самото дете. Родното семейство на детето взима решение за хоспитализация в болница, дава разрешение за фотоснимки и др. Освен това, имат право да виждат децата си и да поддържат връзка с тях при режим, договорен в партньорство със социалните работници и приемните семейства. За съжаление, в повечето случаи след настаняването на детето в приемно семейство социалните служби не работят с родните семейства, за да могат да си вземат децата обратно, или когато работят, това не е достатъчно.

11. Колко са децата в риск?⁶

По данни на АСП, през 2016 г. държавните институции са работили по 35 103 сигнала за деца в риск. 4938 от тях са за превенция на изоставянето. 1729 случая са по реинтеграция, а 5927 – по настаняване на деца при близки и роднини.

12. Колко са децата извън семейна среда (вкл. в центрове за настаняване)?⁷

Последните налични данни са за 2016 г., когато в България е имало:

- 17 кризисни центъра за деца, с капацитет за 170 деца.

⁵ [“442 деца тормозени от приемни родители”](#), в-к “24 часа”, 11.12.2017 г., стр. 20

⁶ По данни на Агенцията за социално подпомагане от годишен отчет за 2016 г.

⁷ По данни на Агенцията за социално подпомагане от годишен отчет за 2016 г.

- 12 звена „Майка и бебе“, с капацитет 79 места.
- Два приюта, с капацитет 30 места.
- 146 центъра за настаняване от семеен тип за деца без увреждания, с капацитет 1780 места.
- 130 центъра за настаняване от семеен тип за деца с увреждания, с капацитет 1753 места.
- 8 центъра за настаняване от семеен тип за деца с потребност от постоянни медицински грижи, с капацитет 64 места.
- 17 преходни жилища, с капацитет 146 места.
- 39 специализирани институции за деца, които по план трябва да бъдат закрити до 2025 г. Такива са: 17 дома за деца, лишени от родителска грижа, от 0 до 3-годишна възраст, с необявен капацитет; Два дома за деца, лишени от родителски грижи, от 3 до 6-годишна възраст, с капацитет 37 деца; 23 дома за деца, лишени от родителска грижа, от 7 до 18 г., с капацитет 659 места.

13. Колко деца са настанени в приемни семейства?⁸

Към края на м. октомври 2017 г., в приемни семейства са настанени 2103 деца. 2016 от тях са здрави, а 162 са с увреждания. Най-много са децата на възраст от 6 до 14 години (823, вкл. 83 от тях са с увреждания). Децата от 0 до 3 г. са 673, от които 16 са с увреждания. 4 деца са настанени в доброволни приемни семейства, а останалите са в професионални.

14. Каква част от настанените в приемни семейства деца са изведени от родните си семейства?⁹

По данни на АСП, 81% от децата, настанени в приемни семейства през м. ноември 2017 г., постъпват от биологичните семейства, семейства на близки или роднини, същото или друго приемно семейство. 19% от децата постъпват от специализирана институция или център за настаняване.

15. По какви причини се стига до извеждане на дете от родно семейство?

Изоставяне, лоши условия за грижа, насилие и злоупотреба, negliжиране, инцидент в семейството.

16. Каква е процедурата за настаняване на дете в приемно семейство?

След установяване на случай на риск за детето:

1. Проучва се възможността да остане в родното семейство. При необходимост се предоставят материални помощи, обучават се родните родители и т.н.;
2. Проучват се възможностите за настаняване на детето при близки и роднини (баба, дядо, други роднини). Роднините също получават издръжка за детето;
3. При невъзможност да се случат или се провалят предишните две мерки, се пристъпва към настаняване на детето в приемно семейство. Може да се настани дете в приемно семейство без прилагане на предишните мерки, ако е налице опасност за неговия живот, т.е. има завишен риск с ниво на спешност. Настаняването в приемното семейство не се прекратява работата по връщане на детето в родното семейство или за настаняването му при близки и роднини.
4. Ако за детето не се намери подходящо приемно семейство, то бива настанено в център за настаняване от семеен тип или в дом за лишени от родителски грижи деца.

⁸ По данни на Агенцията за социално подпомагане, проект “Приеми ме 2015”

⁹ По данни на Агенцията за социално подпомагане, проект “Приеми ме 2015”

Основни изводи от национално допитване за нагласите към приемната грижа, реализирано от изследователски център “Тренд”, с финансовата подкрепа на Мтел¹⁰:

- 76% от българите са на мнение, че децата, лишени от родителска грижа, трябва да бъдат настанявани в приемни семейства, вместо в социални домове. Условно половин милион българи продължават да смятат, че мястото на децата в риск е в домове.
- 67% от българите и 70% от живеещите в областните градове, основно високообразовани, свързват приемната грижа с временно настаняване на деца, лишени от родителска грижа в приемни семейства. Може да се направи извод, че за високата информираност на обществото по отношение на приемната грижа има принос и НАПГ с кампаниите, съвместно с Мтел.
- 24% от българите свързват приемната грижа с грижа за изоставени деца, 11% я възприемат като временна грижа за деца в семейна среда, 9% я определят като вид работа за безработни. Други асоциации с по-малки дялове:
 - “хора, които обичат и се грижат за изстрадали деца”;
 - “отговорни хора”;
 - “хора с добро сърце”
 - “хора, които имат желание и възможност да помагат на деца”.
- 11% от българите не знаят какво е приемна грижа, а 8 на сто смятат, че приемната грижа е осиновяване на дете.
- 50% от българите не биха станали приемни родители при никакви условия. 11% от хората на възраст 31 – 40 години биха станали приемни родители, без значение дали получават пари за това.
- 50% от българите биха поверили децата си на приемни семейства при инцидент.
- 23% от висшистите и 23% от завършилите средно образование биха станали приемни родители, ако получават заплата и издръжка за това.
- В обществото съществува нагласа, че приемните родители отглеждат деца, само заради парите. Според проучването, 33% от безработните и 31% от работещите със средни възнаграждения биха станали приемни родители, ако получават заплата и издръжка за това. **Проучването потвърждава, че българинът би станал приемен родител, ако получи заплащане и издръжка за децата, за които се грижи – нещо, за което се обвиняват действащите приемните родители.**
- 4% от българите биха станали приемни родители (близо 220 000 българи). Те са:
 - Най-вече хора, които са между 41 и 60 години, които са отгледали собствените си деца;
 - С личен доход между 500 и 1000 лева;
 - Живеещи основно в областни градове и малък град;
- Българите биха станали приемни родители, ако не поемат грижа за деца с увреждания, ако имат достатъчно време да опознаят детето, а близо 10 на сто – ако изберат етноса на детето.
- Близо 40% от българите подкрепят деца – бежанци да се отглеждат в приемни семейства. Не получава масова подкрепа приемната грижа за деца с увреждания (36% от българите смятат, че децата с увреждания трябва да живеят в дом), приемната грижа за родилки (само 27% одобряват приемната грижа за непълнолетни родилки и техните бебета), както и децата, извършили леки противообществени прояви (само 35% одобряват тези деца да бъдат в приемна грижа).
- 43% от българите са съгласни, че изоставени ромски деца трябва да бъдат настанявани в приемна грижа, а не в домове
- Най-важните критерии, според българина, на които трябва да отговарят кандидатите за приемни родители са:
 - Да обича децата (17%)
 - Да е добър човек, с добро сърце, благороден (12%)
 - Да бъде отговорен (10%) и едва на четвърто място е кандидатът да е материално-финансово осигурен (8%)
- 74% одобряват инвестицията в приемната грижа на Мтел, основно висшисти, с доходи между 500 и 1000 лева, живеещи основно в областни градове.

¹⁰ Национално-представително проучване сред 1004 респонденти, проведено през септември 2017 г.

Това са само част от историите на нашите приемни деца, които са отглеждани от родните си семейства. Ние знаем, че родителите имат право да се грижат за децата. И насърчаваме децата да растат при родните си семейства. Тогава, когато са ценност за родителите си, а не тежест.

1. Финансово обезпечени родители с доход около 1000 (и повече) лв. на месец. Хранят новородено, на 30 дни, с шоколад и парченца ябълка. “Бърза помощ” едва успява да спаси детето. При дело за продължаване на настаняването на детето при приемните родители, детето е на три години, неговите родни баща и майка заявяват в съда, пред съдията, че детето вече може да яде солети и вече няма проблем да се грижат за него. При една от срещите биологичните родители на детето обвиняват приемните родители, че не водят детето в детската градина “заради някаква си скарлатина” и то изостава.
2. Три братчета и сестричета, най-голямото предстои да стане на 7 години, са отглеждани от проституираща майка, която е проституирала пред тях. В момента се очаква четвъртото раждане.
3. Майка в затвора. Близките отказват да полагат грижи за детето. Междувременно майката ражда второто си дете, докато е в затвора.
4. Две деца са намерени полуживи, обезводнени, с кахексия, изоставени във фургон в полето.
5. Шестмесечно момченце, жертва на сексуално насилие от страна на майката. Насилието е установено от лекарите в болницата, където майката е упражнявала сексуални практики с бебето.
6. Момиченце от български произход, което на 3-годишна възраст е насилвано сексуално от втория си „баща“. Настанено в приемно семейство, след сериозно лечение и с 10 шева. Майката предпочита да остане с насилника. В продължение на година е работено по реинтеграция. Сега детето е включено в регистър за осиновяване.
7. Момиченце, попаднало в приемна грижа на 11 месечна възраст, с български произход. От раждането си, детето е отглеждано в седнала позиция в детска количка. Хранено е един път дневно. Бито е с машата от печката, а телцето му е провисвано през прозореца. Със специфични разстройства в развитието.
8. Братче и сестричка, с български етнически произход. Биологичните родители системно злоупотребяват с алкохол и negliжират децата си. В следствие на това момченцето е нахапано от плъхове. Прието в болница с риск за живота, в безсъзнание и със кръвозагуба от 50%. Момиченцето 3 години е живяло само в бебешка кошара. Хранено е само с кисело мляко и от време на време с парче хляб. Детето е със сериозно изоставане в развитието си.
9. Момченце, системно заключвано само в барака. Хранило се е със собствените си изпражнения. След настаняване в приемното семейство, детето продължава да се изхожда в стаята.
10. Пет братя и сестри на различна възраст. По-големите момичета и момчета са насилвали сексуално по-малките.
11. Върнати в биологичното си семейство момченца биват продадени в публичен дом в чужбина с цел проституция. Върнати в България, благодарение на международни служби и настанени в приемни семейства отново.
12. Дете, залято от биологичната си майка с алкохол и след това запалено.
13. Братчета, използвани от семейството си за просия. Освен това са обикаляли и преравяли контейнери за храна.
14. Момченце, от български произход. До 4-годишна възраст не е познавало човешка реч. Оставяно е заключвано само.

15. Биологична майка сама завежда дете в социален дом, а след това е настанено в приемно семейство. Бащата твърди, че детето не е негово и майката се „отървава“ и от детето и от проблемите.
16. Момче, български етнически произход. Неколкократно детето е извеждано и връщано в родното си семейство. В семейството има текучество на мъже и редовно съседни коментират, че има алкохолни оргии. Биологичната майка на детето се опитва да освидетелства детето и да му извади ТЕЛК, за да може да получава финансова издръжка. В трети клас детето не познава букви, цифри. Не може да чете. Редовно бяга от дома на родната си майка. В момента за пореден път е в приемно семейство.
17. Момиченце с български етнически произход. Проходило едва на 2,5 годишна възраст. Отглеждано единствено в бебешки кош.
18. Братчета, открити на сметище. От български произход. Целите им глави са били покрити с рани и възши, а самите те трудно да говорели.
19. Биологична майка, на която са отнети 6 деца. Самата тя признава, че е продала едно от децата, които е родила.
20. Майка, която употребява алкохол. Оставяла децата вкъщи за дни гладни и сами и отивала да пие с приятели. Днес тя е на 40 години и с деменция, причинена от алкохола.
21. Майка, която гасила цигари в главата на детето си, след като го е биела.